

Varvshistoriska Föreningen i Karlskrona.

Intervjuaren: Karlskrona den 7 juni 2004, intervju med Hans- Göran Rydberg fd Elektriker på Karlskronavarvet, intervjun är gjord för Karlskrona Varvshistoriska Förenings räkning och intervjuare är Christer Karlsson.

Intervjuare: Jaha Hans- Göran då kör vi igång, får jag be dig säga ditt namn, ditt födelseår och eventuella smeknamn, öknamn som du haft på varvet.

Hans- Göran: Jag heter Hans- Göran Rydberg är född i Karlskrona och har alltid bott här, födelseåret är 1935 den 22 november noga räknat, jag bodde mina första år uppe på Björkholmen , Wachtmeistergat 28.

Intervjuare: Har du haft något smeknamn eller öknamn som vi säger härinne på varvet.

Hans- Göran: Inte något direkt stadigvarande man har väl skojat lite ibland, men inte så att jag kan säga att jag haft något namn.

Intervjuare: Vad har du haft för något eller några yrken genom åren på varvet.

Hans -Göran: Jag började härinne den 1.a september 1950 och då som cykelbud eller löpare som man sa på den tiden, och det första halvåret så var jag ute på motorverkstaden, men jag hade inte varit härinne mer än kanske två månader när jag sökte som lärling och då fick jag i stort sett ett "gapskratt" uppe på personalkontoret, min lille pojk sa han du får vänta i ett och ett halvt år, det var synd det sa jag, jag hade tänkt att bli lärling här, men jag väntar inte i ett och ett halvt år, kan jag då få papper på att begära avsked, då tittar han grymt på mig, till slut sa han: här har du papper sa han, var snabb och så ett fult namn efter det.

Så jag skrev på dom där papperna och lyckades på det viset komma in som lärling här på varvet, fast först efter testerna men det är en lång historia, jag skall inte dra den här, jag började då som lärling på Elverkstaden den 16 februari 1951.

Intervjuare: Det är alltså detta som du har hållit på med hela tiden sen dess, som elektriker alltså?

Hans Göran: Ja det har jag gjort, du kan inte tänka mig vad jag har fått uppleva på varvet sen den dagen jag först passerade in genom varvsporten, min grundutbildning är naturligtvis som elektriker, och jag hade då redan någon vecka innan jag kom in på varvet börjat på yrkesskolan och alltså stakat ut min framtid det skall jag bli punkt slut!

Men det hände något som jag tyckte var positivt, montörerna på den tiden var hårda och ville man lära sig så kunde man lära sig men det var en kämpig tid, så på så vis gick det fram några år till 1954 då jag kommit så långt att jag fick egna jobb och det var ovanligt, man fick inte ha några egna jobb förrän man blivit myndig alltså innan man fyllt 21 år eller man blivit yrkesman, så på den vägen har det varit, jag har alltid varit glad för utmaningar och stora jobb och det har man utnyttjat nästan till bristningsgränsen. Förutom att jag jobbat som elektriker så har jag också varit på arbetsledningskontoret och på ritkontoret med praktiska utredningar och den stora biten var faktiskt när jag fick ta hand om den interna lärlingsutbildningen på varvet, ensam lägga upp den som jag själv ville och då inom praktiska delar tex mjuklödning, kontaktpressning för mina arbetskamrater som var äldre än mig och sen för dom nya lärlingar som kom in var man tvungen att köra en utbildning.

Senare blev jag tillfrågad om jag ville guida på varvet eftersom det spridit sig att jag var historiskt intresserad och det har jag att tacka min lärare för, jag hade den turen att från tredje till sjunde klass ha Sven Öjvind Svan som lärare, en underbar människa , det var i korta drag vad jag jobbat med på varvet.

Intervjuare: Var växte du upp i Karlskrona i vilken miljö.

Hans- Göran: Jo jag föddes på Björkholmen, ja på bb givetvis men jag växte upp på Björkholmen där jag bodde mina första sex år på Wachtmeistergat i en helt omodern lägenhet men en underbar miljö och trots att jag var så ung kommer jag ihåg väldigt mycket både namn och saker som hände däruppe, kände miljön liksom, sen flyttade vi ner till Fisktorget 7 och det berodde faktiskt på att dom tänkte riva huset på Björkholmen.

Där fick vi något så fint som badrum och centralvärme men mor hade det kanske inte så lätt alla gånger på ett tvålågigt gaskök laga all den maten man behövde i familjen och när hon skulle baka så hade hon en liten gasvärmd bakugn, det är inte som idag.

Intervjuare: Var ni många i familjen?

Hans- Göran: Ja vi var fyra syskon men alla bodde inte hemma när vi kom ner till Fisktorget.

Intervjuare: Vilket nummer hade du i barna skaran ?

Hans- Göran: Sist alltså som fjärde, men dom hade före mig en son till som dog vid ett års ålder så egentligen så var vi fem syskon.

Intervjuare: Hur tog ni till och från jobbet på den tiden?

Hans- Göran: Jag hade ju så nära att jag gick och på den tiden när vi hade en och en halvtimmes middag så var det ju inga problem vi till och med åkte spårvagnen fram och tillbaks till Bergåsa och åt vår medhavda lunch på den, det var många, många som gjorde det.

Intervjuare: Hur var arbetstiderna när du började och fram genom åren, har de förändrats mycket?

Hans- Göran: Oh, ja det har dom gjort, det började med 48 timmar i veckan och då fördelade på 8,5 timmar gånger fem dagar och så 5,5 timmar på lördagen, så att den långa middagen som vi hade var nog väldigt viktig, det sas så på många håll även högt uppifrån och den skulle vi försöka behålla men sånt går ju inte idag .

Intervjuare: Hur tycker du att arbetsplatsen var på den tiden och hur förändrades den genom åren ?

Hans- Göran: Ja den arbetsplatsen jag hade var ju främst fartygsavdelningen i elverkstaden som byggdes 1903 och då innehöll även sjöreserven på den tiden, jag tror man hade logement i den verkstaden sen utökades elen och då fick man hela verkstaden.

På undervåningen hade vi bara ett litet rum, ett bord och fyra stolar där vi kunde sitta och jobba och så var det förmansburen, sen fanns provrummet precis intill, elprovrummet alltså och sen fanns två små verkstäder en kylverkstad och en signalverkstad, våning två innehöll då själva elverkstaden där man byggde och renoverade olika instrument och lindareverkstad och allra överst fanns förråd.

1943/44 byggde man till ytterligare en våning på den huskroppen som vätte mot varvsmuren för då fick man en gyro och loggverkstad däruppe.

Men vad vi inte hade där var ett lunchrum, men 1952 eller kanske 53 så byggde man ett lunchrum på baksidan av elverkstaden och där hade vi invigning med sång och musik och eftersom jag spelade gitarr redan på den tiden så fick jag ju hänga med, Östen Andersson spelade mandolin, Tore Els spelade fiol så det var lite småmysigt däruppe.

Intervjuare: Hur tyckte du era arbetsmetoder inom elen förändrades genom åren?

Hans- Göran: Jo det var en fantastisk utveckling det är som om man inte kan tro det, när man sitter och tänker tillbaka på den tiden, vilka typer av materiel man hade, den här pansarkabeln med ståltvinnad yttermantel och bly emellan och fram till den nya moderna gummikabeln och plastkabeln, ja det är en fantastisk skillnad, materialen likadant tung och klumpig mot idag smidig och fin och sen har man gått ner i strömförbrukningen med klena areor och sånt där så det var en stor skillnad.

Intervjuare: Lönen, Hans- Göran hur mycket tjänade man och räckte lönen på den tiden.

Hans- Göran: När jag kom in som lärling, nej vi kan ta när jag började som cykelbud då hade vi 28:- i veckan så tog man en krona i skatt så jag fick ut 27:- och så var det tillsagt att man skulle öka med 5:- efter ett halvår vilket jag aldrig fick eftersom jag hann därifrån innan men till ett nästan sämre betalt jobb, så jag hade femtio öre i timman när jag började som lärling men det var ju tack vare att jag var så ung.

Hade man tur så kom man med en montör med ett accordsjobb så kunde man tjäna 30% mer alltså upp mot 65 öre i timman kunde man tjäna.

Intervjuare: Räckte den lönen, kunde man leva på den?

Hans- Göran: Man fick klara sig och mor fick den största biten för mat och husrum och så fick man behålla det andra själv.

Intervjuare. Fick du några arbetsskador och hände det några olyckor på den tiden?

Hans- Göran: Vad jag minns så var det bara en dödsolycka i elverkstaden och det var en som hette Almquist som kom emot högspänning ute på Aspö när han var där och jobbade, det är vad jag kan minnas om olyckor sen fanns det ju andra avdelningar som hade en och annan olycka, vi hade en allvarlig olycka också på landinstallationen och det var så att apparaten stod på en vagn och den här mannen skulle upp och kolla något på den, han kliver upp på vagnen och då välter hela apparaten ner över honom han fick bland annat hjärnskador så han blev aldrig riktigt bra men hade fortfarande jobb härinne, man ordnade såna jobb som passade honom och tog hand om honom.

Intervjuare: Fick ni inga belastningskador och liknande för det var ju ett tungt arbete?

Hans- Göran: Jo då det fanns ju naturligtvis men det vi mest råkade ut för var ju lungskador, vi hade ju färg då på femtiotalet som hette antiflame och innehöll oerhört mycket lösningsmedel, man behövde inte ens befinna sig i samma rum eller avdelning för att råka ut för lukt och gaser från den, när man sprutade på den så spred det sig i hela båten på ett ögonblick, det var så ögonen rann och så naturligtvis den stora grejen nu på sjuttioalet aspetsen, vilket jag också fått en rejäl smäll utav.

Hörselskador var ju vanligt det fanns ju inga skydd att sätta i öronen och ingen talade om faran och att man kunde få hörselskador i framtiden, istort sett så skrattade vi yngre åt de äldre som stoppade trassel i öronen, idag förstår man ju bättre, så att såna skador fanns ju mycket , frätskador och sånt så det var ju ingen bra arbetsmiljö att vistas i .

Intevjuare: Trivdes du med dina arbetskamrater på denna tiden och tycker du att varvsmiljön är ett begrepp?

Hans- Göran: Javisst trivdes jag med mina arbetskamrater det var ju så på den tiden mot vad det är idag, man hjälptes åt, det låg så för alla att behövde man hjälp så kom dom från alla håll och tog ett tag om det var en stor kabel eller nånting det var en naturlig sak, men det är klart det fanns ju en och annan av montörerna som var lite dumma kanske, innan man själv blev montör så var man hårt ansatt, jag vet en gång då jag var jag skall inte säga nere men jag tyckte så illa om att här inne så att på kvällen när vi

skulle gå hem och jag tog av mig overallen och tvättade händerna så av någon anledning tog jag ut overallen och tog på mig den igen och kommer då att tänka på att jag ju skulle få gå hem, jag hade inte blivit gladare om jag fått en miljon än jag blev över att få komma ut den kvällen.

Det var ingen ide att gå och klaga hos verkmästaren för Knut Emil Duvander som var vår verkmästare på den tiden han snurrade på stolen ett halvvarv och så pekade han ut genom fönstret och sa du ser porten därute om det inte passar härinne så är det bara att gå ut genom den och inte komma tillbaka mer det var vad man fick för svar, däremot kunde man få gehör av andra montörer och då lyssnade han och rättade till det hela, men han lyssnade inte på några lärningar.

Intervjuare: Nå Hans-Göran "Varvsmentalitet är det ett begrepp"?

Hans- Göran: Ja det är det, det har jag fortfarande lite problem med ute när jag möter folk och man skojar lite, kanske uppfattas det lite för hårt, jag kan väl säga som så att första tiden som jag och min fru var gifta hade hon svårt att förstå vilket som var skoj och inte, man hade ju gått igenom ekluten och man var tvungen till det för att klara sig, men det var roligt.

Intervjuare: Det var likadant på min tid, en tuff jargong, rått men hjärtligt, vad gjorde ni på fritiden?

Hans- Göran: Ja mitt största fritidsintresse var ju musiken, så att min första spelning ute för publik var 1951, trettondagsafton uppe på fängelset alltså tjänstebostäderna på Göta Lejon, där hade man en förening och där var min första spelning tillsammans med Sture Deman som var känd från radio och Bo Rhodin.

Intervjuare: Idrott, var det ingenting för dig?

Hans- Göran: Ingenting mer än kanske lite badminton inom Korpen tex och lite sådant, jag hade ju ingen tid för sådant jag hade nog med musiken, och naturligtvis båtliv och fiske som jag var uppfödd med där kunde man ju koppla av, jag skall naturligtvis inte glömma historia som varit och är ett stort intresse.

Intervjuare: Varvsrevyn vad tyckte du om den.

Hans- Göran: Mycket bra och det jag har förstått så var det väl vår varvsdirektör här Johan Screill som tyckte att varvspersonalen skulle umgås mer på fritiden, annars blev det ju det att man jobbade hårt härinne och gick hem och in igen alltså inget socialt umgänge med varandra.

Jag kan väl säga så mycket som att jag själv har spelat varvsrevy som musiker.

Intervjuare: När slutade du i pension eller?

Hans- Göran: Jag gick i förtidspension ett och ett halvt år i förtid, jag skulle gå då på hösten 1995 dom åren har varit väldigt viktiga för mig, jag fick så många anbud om att jag skulle komma upp som tjänsteman men jag antog aldrig dom för jag visste att de här sista åren är kämpiga och viktiga. Jag hade inte heller den ambitionen att bli nånting, min far dog då han var 61 år gammal så jag såg ju dom problemen då hade han fått sex år, däremot hade jag tjänstemannajobb långa bitar av min tid det är en helt annan sak, jag var upplånad och utlånad.

Intervjuare: Var du fackligt engagerad/ ansluten, kanske aktiv?

Hans- Göran: Jag har suttit med i Elverstadens klubb som det hette på den tiden som ledamot men inga speciella uppdrag för musiken tog den mesta tiden, jag ville inte splittra mig mer än jag gjorde. Däremot satt jag i föreningen Gamla Karlskronas styrelse i 21 år och det var väldigt roligt och det tyckte jag också räckte, de enda uppdrag jag haft är i fördelningspolitiska kommiten där vi var ute och kollade upp priser och såna saker, mycket viktigt.

Intervjuare: Tack så hemskt mycket för intervjun Hans- Göran och lycka till i framtiden.

Hans- Göran Tack så mycket själv.